ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 23.11.2023
COM(2023) 707 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Σύνοψη των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027: κοινή προσπάθεια και συλλογική φιλοδοξία

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα στρατηγικά σχέδια για την κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) (στο εξής: «στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ» ή «σχέδια») αποτελούν το βασικό εργαλείο για την υλοποίηση της ΚΓΠ μεταξύ 2023 και 2027. Τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ εκπονούνται από τα κράτη μέλη και εγκρίνονται από την Επιτροπή ώστε να διασφαλιστεί η επίτευξη του συνόλου των στόχων της ΕΕ· στηρίζουν τη γεωργία και τις αγροτικές περιοχές με **δημόσιες δαπάνες συνολικού ύψους 307 δισ. EUR** μέσω του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) (συμπεριλαμβανομένης της εθνικής συγχρηματοδότησης).

Με τη θέσπιση στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ, τα οποία αποτελούν **ενιαίο εργαλείο σχεδιασμού**, οι νομοθέτες της ΕΕ μετατόπισαν τον προσανατολισμό της εφαρμογής της ΚΓΠ από τη συμμόρφωση στις **επιδόσεις**. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη χρησιμοποίησαν τα **μέσα της ΚΓΠ και των δύο ταμείων** (άμεσες ενισχύσεις, παρεμβάσεις για ορισμένους τομείς της αγοράς και στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης) με στόχο τον σχεδιασμό μιας λογικής παρέμβασης για καθέναν από τους **10 ειδικούς στόχους** που ορίζονται στον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ ([1]), με βάση αναλύσεις των πλεονεκτημάτων, των αδυναμιών, των ευκαιριών και των απειλών (SWOT) στις αντίστοιχες επικράτειές τους, καθώς και των σχετικών αναγκών τους. Κατόπιν διαρθρωμένου διαλόγου ([2]), η Επιτροπή αξιολόγησε τα σχέδια που υποβλήθηκαν και απέστειλε τις παρατηρήσεις της σε κάθε κράτος μέλος προτού προβεί σε έγκριση των αναθεωρημένων προσχεδίων έως τα τέλη του 2022 ([3]).

Η νομοθεσία για την ΚΓΠ θέσπισε **μέτρα διασφάλισης** που πλαισιώνουν το πεδίο δράσης των κρατών μελών προκειμένου να διατηρηθούν **ισότιμοι όροι ανταγωνισμού** και να διασφαλιστεί η **συλλογική φιλοδοξία.** Αυτό επιτυγχάνεται μέσω των εξής: i) κοινών ορισμών και ειδών παρεμβάσεων· ii) ελάχιστων απαιτήσεων· iii) κοινών πλαισίων επιδόσεων· iv) ελάχιστων απαιτούμενων επιπέδων δαπανών σε σχέση με τα εξής: μικρότερες και μεσαίες γεωργικές εκμεταλλεύσεις· γεωργούς νεαρής ηλικίας· το περιβάλλον, το κλίμα και την καλή διαβίωση των ζώων· και το εργαλείο LEADER για την ολοκληρωμένη τοπική ανάπτυξη· v) ενσωμάτωσης της νομοθεσίας για το περιβάλλον και το κλίμα στον προγραμματισμό και τον σχεδιασμό των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ. Σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο της ΚΓΠ, απαιτήθηκε μεγαλύτερη συνολική συνεισφορά για την επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων μέσω της ΚΓΠ. Κάθε στρατηγικό σχέδιο για την ΚΓΠ θέτει στόχους για τα αναμενόμενα αποτελέσματα χρησιμοποιώντας τους κοινούς δείκτες της ΕΕ, οι οποίοι περιλαμβάνουν στήριξη τόσο από το ΕΓΤΕ όσο και από το ΕΓΤΑΑ. Ωστόσο, οι τιμές-στόχοι, καθώς και ο προσδιορισμός των παρεμβάσεων και των απαιτήσεων διαφέρουν μεταξύ των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ, γεγονός που αντικατοπτρίζει την ποικιλομορφία των αναγκών και των προτιμήσεων των κρατών μελών.

Μέσω της αντιμετώπισης των ειδικών αναγκών τους, τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ αναμένεται να συνάδουν με τη **νομοθεσία και τις δεσμεύσεις της Ένωσης για το περιβάλλον και το κλίμα** και να συμβάλουν σε αυτές, και ιδίως στους **στόχους της Ένωσης για το 2030** που καθορίζονται στη **στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο»**

([1]) Βλ. κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ [κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115].
([2]) Σε αυτό το στάδιο, η Επιτροπή εξέδωσε συστάσεις προς κάθε κράτος μέλος, βλ. COM(2020) 846 final.
([3]) Στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ (europa.eu).

και στη **στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα** ([4]), από κοινού με άλλα ενωσιακά και εθνικά μέσα. Οι υποχρεωτικοί κανόνες, μεταξύ άλλων η διάθεση, στο πλαίσιο κάθε στρατηγικού σχεδίου για την ΚΓΠ, τουλάχιστον του 25 % των άμεσων ενισχύσεων για οικολογικά προγράμματα και τουλάχιστον του 35 % των δαπανών του ΕΓΤΑΑ για το κλίμα, το περιβάλλον και την καλή διαβίωση των ζώων, διαδραματίζουν ρόλο στη διασφάλιση αυτής της συνεισφοράς. Ταυτόχρονα, οι δράσεις στο πλαίσιο της ΚΓΠ αναμένεται να συνεισφέρουν το 40 % των κονδυλίων της ΕΕ για την ΚΓΠ στην επίτευξη των στόχων που σχετίζονται με το κλίμα, τα οποία θα υπολογιστούν σύμφωνα με την καθιερωμένη μεθοδολογία([5]).

Η παρούσα έκθεση ανταποκρίνεται στο αίτημα των νομοθετών της ΕΕ ([6]) προς την Επιτροπή να συντάξει **σύνοψη** των 28 εγκεκριμένων στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ ([7]) προκειμένου να αξιολογήσει την **κοινή προσπάθεια και τη συλλογική φιλοδοξία τους** όσον αφορά την επίτευξη των ειδικών στόχων της ΚΓΠ. Εξετάζει επίσης τη συμβολή των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ στους στόχους της Ένωσης για το 2030 που καθορίζονται στη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και στη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα. Βασίζεται στην επισκόπηση, εκ μέρους της Επιτροπής, των εγκεκριμένων στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ ([8]), καθώς και σε μελέτη που χαρτογραφεί και αναλύει τα σχέδια ([9]) με τη μορφή υπό την οποία εγκρίθηκαν (έως τα τέλη του 2022) κατά **την έναρξη της περιόδου εφαρμογής**.

Η έκθεση εξετάζει τις **συνδυασμένες προσπάθειες των σχεδίων** ως προς την επίτευξη των στόχων της ΚΓΠ βάσει ανάλυσης των αναγκών και της λογικής παρέμβασης που έχουν καθιερώσει τα κράτη μέλη. Η ανάλυση επικεντρώνεται στις προτεραιότητες, τη χρηματοδοτική κατανομή, τους στόχους, τις απαιτήσεις και τις εθελοντικές πρακτικές των σχεδίων.

Η παρούσα έκθεση δημοσιεύεται κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους εφαρμογής των σχεδίων, ενώ τα στοιχεία σχετικά με την απορρόφηση από τους γεωργούς και άλλους δικαιούχους αναμένονται μόλις το 2025. Ως εκ τούτου, η παρούσα έκθεση βασίζεται στις τιμές των δεικτών που προβλέπονται στα εγκεκριμένα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ, καθώς και στην **ποιοτική αποτίμηση** των **δυνητικών επιπτώσεων** των επιλογών. Ο **πραγματικός αντίκτυπος** θα εξαρτηθεί από τις σωρευτικές επιπτώσεις των παρεμβάσεων και μπορεί να προσδιοριστεί μόνο μέσω **αξιολογήσεων**. Ο εν λόγω αντίκτυπος θα πρέπει να εξεταστεί σε συνδυασμό με τον **αντίκτυπο άλλων ενωσιακών και εθνικών μέσων** που αντιμετωπίζουν τις ανάγκες που προσδιορίζονται στα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ —καθώς και με άλλους εξωτερικούς παράγοντες.

Δεδομένου ότι βασίζεται στις εγκεκριμένες εκδόσεις των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ (τέλη του 2022), η παρούσα έκθεση δεν αποτυπώνει ορισμένες από τις ιδιαίτερες συνέπειες που προκαλούν οι διαταραχές που απορρέουν από τον **επιθετικό πόλεμο της**

([4]) COM(2020) 381 final και COM(2020) 380 final, αντίστοιχα.
([5]) Άρθρο 100 του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ.
([6]) Άρθρο 141 παράγραφος 2 και αιτιολογική σκέψη 124 του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ.
([7]) Κάθε κράτος μέλος διαθέτει ένα στρατηγικό σχέδιο, εκτός από το Βέλγιο, το οποίο διαθέτει δύο: ένα για τη Φλάνδρα και ένα για τη Βαλονία.
([8]) Βλ. Approved 28 CAP Strategic Plans (2023-2027), Summary overview for 27 Member States, Facts and figures [28 εγκεκριμένα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ (2023-2027), Συνοπτική επισκόπηση για 27 κράτη μέλη, Στοιχεία και αριθμοί], 2023.
([9]) (Ecorys et al., 2023) Mapping and Analysis of CAP Strategic Plans, Assessment of joint efforts for 2023-2027 (Χαρτογράφηση και ανάλυση των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ, Αξιολόγηση των κοινών προσπαθειών για την περίοδο 2023-2027).

Ρωσίας κατά της Ουκρανίας στην εφαρμογή των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ. Αυτό ισχύει όσον αφορά τις **προσωρινές και έκτακτες παρεκκλίσεις** το 2023 από τις νέες απαιτήσεις για την αμειψισπορά και για το ελάχιστο ποσοστό αρόσιμης γης που διατίθεται αποκλειστικά σε μη παραγωγικά στοιχεία και εκτάσεις σε σχέση με γη υπό αγρανάπαυση για την παραγωγή τροφίμων ([10]). Ταυτόχρονα, το 2023 τα κράτη μέλη άρχισαν να προτείνουν **τροποποιήσεις** στα στρατηγικά σχέδιά τους για την ΚΓΠ ([11]). Κατά την αξιολόγησή τους, η Επιτροπή υποστήριξε ότι δεν θα πρέπει να μειωθεί το συνολικό επίπεδο περιβαλλοντικής συνεισφοράς που παρείχε τη δυνατότητα στην Επιτροπή να εγκρίνει τα σχέδια το 2022, αποδεχόμενη παράλληλα καλά στοχευμένες και δικαιολογημένες προσαρμογές.

Η παρούσα έκθεση αποτελεί ένα στάδιο της ευρύτερης διαδικασίας **αξιολόγησης των επιδόσεων της ΚΓΠ**, σύμφωνα με τα διδάγματα που αντλήθηκαν την περίοδο 2014-2020 και περιγράφονται στην έκθεση της Επιτροπής για τις επιδόσεις της ΚΓΠ για την εν λόγω περίοδο ([12]). Πρόσθετες πληροφορίες θα προέλθουν από τα εξής: i) δεδομένα εφαρμογής στο επίπεδο των δικαιούχων της ΚΓΠ από το 2025· ii) αξιολόγηση του νέου μοντέλου υλοποίησης το 2025· iii) ενδιάμεσες αξιολογήσεις το 2026· iv) ετήσιες εκθέσεις επιδόσεων· και v) εκ των υστέρων αξιολόγηση το 2031([13]).

2. ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΓΠ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΚΓΠ

2.1. Στήριξη ενός έξυπνου, ανταγωνιστικού, ανθεκτικού και διαφοροποιημένου γεωργικού τομέα με στόχο τη διασφάλιση μακροπρόθεσμης επισιτιστικής ασφάλειας

Η αποσυνδεδεμένη εισοδηματική στήριξη για τη βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων παραμένει σημαντικό μέσο για τον σχεδιασμό τόσο του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ όσο και των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ. Παρά τον εκσυγχρονισμό και την ενοποίηση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που έχει σημειωθεί μέχρι σήμερα, **το γεωργικό εισόδημα παραμένει σημαντικά χαμηλότερο από τον μέσο μισθό** στην υπόλοιπη οικονομία. Τα κέρδη από την αγορά αποτελούν την κύρια πηγή γεωργικού εισοδήματος, αλλά η στήριξη της ΚΓΠ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε πολλούς τομείς και κράτη μέλη, καθώς το 2020 αντιστοιχούσε στο 23 % του γεωργικού εισοδήματος κατά μέσο όρο.

Σύμφωνα με το άρθρο 39 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η χρηματοδοτική στήριξη για την εξασφάλιση δίκαιου βιοτικού επιπέδου για τους γεωργούς παραμένει βασικό στοιχείο της ΚΓΠ. Με βάση προκαθορισμένα κονδύλια των εθνικών προϋπολογισμών για την περίοδο 2023-2027, οι άμεσες ενισχύσεις εξακολουθούν να αποτελούν το σημαντικότερο χρηματοδοτικό εργαλείο των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ. Συνολικά, τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ καταδεικνύουν **σημαντική κοινή προσπάθεια** για τη **στήριξη του γεωργικού εισοδήματος**, τη διασφάλιση **δικαιότερης κατανομής** της εν λόγω στήριξης **σε μικρότερες γεωργικές εκμεταλλεύσεις** και τη

([10]) Βλ. εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2022/1317 της Επιτροπής. Όλα τα κράτη μέλη, εκτός από δύο, εφάρμοσαν τις παρεκκλίσεις. Εξ αυτών, δύο κράτη μέλη παρέκκλιναν μόνο από την αμειψισπορά.

([11]) Το 2023 η Επιτροπή έλαβε ήδη 18 προτάσεις για τροποποιήσεις από 15 κράτη μέλη. Έως τις 4 Οκτωβρίου 2023 η Επιτροπή είχε ήδη εγκρίνει εννέα τροποποιήσεις.

([12]) COM(2021) 815 final

([13]) Άρθρα 134, 140 και 141 του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ.

μείωση των εισοδηματικών ανισοτήτων στους **πλέον ευάλωτους τομείς** και στις **μειονεκτούσες περιοχές.**

Η στήριξη μέσω άμεσων ενισχύσεων εξαρτάται σε όλα τα σχέδια από προϋποθέσεις για περιβαλλοντικά βιώσιμη γεωργία (ενισχυμένη αιρεσιμότητα)([14]) που είναι πιο απαιτητικές από ό,τι κατά την προηγούμενη περίοδο της ΚΓΠ (2014-2022). Αυτό το είδος στήριξης αυξάνεται όταν απευθύνεται σε ευάλωτους τομείς, μειονεκτούσες περιοχές και ομάδες όπως οι μικροκαλλιεργητές και οι νεότερης ηλικίας γεωργοί. Τα εισοδηματικά εργαλεία συμβάλλουν στην **επισιτιστική ασφάλεια** και στη **διατήρηση της γεωργικής δραστηριότητας σε όλες τις γεωγραφικές περιοχές**, αντιμετωπίζοντας μακροπρόθεσμες προκλήσεις, όπως η διατήρηση θέσεων εργασίας σε απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές, η στήριξη τομέων και γεωργικών πρακτικών που διατηρούν τα μέσα διαβίωσης και τα τοπία και η επιβράδυνση της εγκατάλειψης της γης και της μείωσης του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές.

Παρά τη μείωση των χρηματοδοτικών κονδυλίων για εισοδηματική στήριξη για την περίοδο 2023-2027, το μερίδιο των γεωργικών εκτάσεων που λαμβάνουν στήριξη αναμένεται να αυξηθεί ελαφρώς σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο της ΚΓΠ (φθάνοντας το 89 % των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ που υπόκεινται σε αιρεσιμότητα).

Προκειμένου καλυφθεί η αυξημένη φιλοδοξία για δικαιοσύνη στο νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ, **ενισχύθηκε η σύγκλιση των επιπέδων εισοδηματικής στήριξης** στα κράτη μέλη που εξακολουθούν να χρησιμοποιούν «ιστορικά» επίπεδα πληρωμών. Όλα τα κράτη μέλη, εκτός από πέντε, αναμένεται να φτάσουν στο ίδιο επίπεδο βασικής εισοδηματικής στήριξης για τη βιωσιμότητα ανά εκτάριο (ενιαίος συντελεστής BISS) στις εκμεταλλεύσεις τους έως το 2027. Ταυτόχρονα, **το υψηλότερο επίπεδο πόρων** που διατίθενται για τη συμπληρωματική αναδιανεμητική εισοδηματική στήριξη για τη βιωσιμότητα (CRISS) ενισχύει την εισοδηματική στήριξη που **παρέχεται άμεσα σε μικρότερες και μεσαίες γεωργικές εκμεταλλεύσεις**. Οι πρόσθετες άμεσες ενισχύσεις ανά εκτάριο για επιλέξιμες γεωργικές εκμεταλλεύσεις κάτω του μέσου μεγέθους αυξάνονται στα περισσότερα κράτη μέλη. Η νέα υποχρέωση αναδιανομής της εισοδηματικής στήριξης οδήγησε σε σημαντική αύξηση του συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου που προορίζεται για αναδιανεμητικούς σκοπούς της CRISS σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο της ΚΓΠ, με αποτέλεσμα να αντιπροσωπεύει πλέον το 10,7 % των άμεσων ενισχύσεων, με επιπλέον 20 δισ. EUR για άμεσες ενισχύσεις που απευθύνονται σε μικρότερες γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Το αναδιανεμητικό αποτέλεσμα που ενισχύει τη δικαιοσύνη αυξήθηκε από ορισμένα κράτη μέλη, κατά περίπτωση, με την επιβολή ανώτατων ορίων ή τη μείωση των βασικών και άλλων ενισχύσεων σε μεγαλύτερες γεωργικές εκμεταλλεύσεις (11 στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ).

Υπάρχει ένα πρότυπο σε ολόκληρη την ΕΕ όσον αφορά τη **συμπλήρωση της εισοδηματικής στήριξης για τη γεωργία σε περιοχές με φυσικούς και άλλους περιορισμούς**. Αντισταθμίζοντας το υψηλότερο κόστος παραγωγής τροφίμων και ζωοτροφών σε περιοχές που επηρεάζονται από αντίξοες εδαφοκλιματικές ή άλλες συνθήκες, όπως ορεινοί όγκοι ή εδάφη σε ξηρές ή ψυχρές περιοχές, η στήριξη αυτή συμβάλλει στη διατήρηση της γεωργικής δραστηριότητας στις εν λόγω περιοχές και επηρεάζει θετικά τους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες. Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται σε περιοχές με φυσικούς και άλλους περιορισμούς, ιδίως σε ορεινές περιοχές, είναι κατά μέσο όρο λιγότερο εντατικές, με αποτέλεσμα η χρήση γης σε

([14]) Η αιρεσιμότητα περιλαμβάνει τις κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης (ΚΑΔ) στο πλαίσιο της νομοθεσίας της ΕΕ εκτός της ΚΓΠ, καθώς και τα πρότυπα για την καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση της γης (ΚΓΠΚ) στο πλαίσιο της νομοθεσίας που αφορά την ΚΓΠ.

μεγαλύτερη έκταση να είναι επωφελής για το περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα (π.χ. λειμώνες, πρωτεϊνούχες καλλιέργειες και εκτάσεις σε αγρανάπαυση)([15]). Σε περιοχές με μεγαλύτερη παρουσία συστημάτων εκτατικής καλλιέργειας και καλλιεργητικών συστημάτων χαμηλών εισροών, η στήριξη αντιμετωπίζει τον κίνδυνο εγκατάλειψης της γης και, ως εκ τούτου, συμβάλλει στη διατήρηση ορισμένων περιβαλλοντικών συνθηκών.

Με τη διασφάλιση ενός ελάχιστου εισοδηματικού επιπέδου στους δικαιούχους της ΚΓΠ, οι **άμεσες ενισχύσεις συμβάλλουν επίσης στη σταθεροποίηση του εισοδήματος στον τομέα**. Οι επιλογές των κρατών μελών καταδεικνύουν κάποιο βαθμό αναπροσανατολισμού προς πιο στοχευμένα εργαλεία για τη διαχείριση της εισοδηματικής αστάθειας. Όλα τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ, εκτός από ένα, διαθέτουν λιγότερο από το 2 % των συνολικών δαπανών τους στο πλαίσιο της ΚΓΠ σε εργαλεία διαχείρισης κινδύνου. Σε σύγκριση με το παρελθόν, το ποσοστό των εκμεταλλεύσεων με εργαλεία **διαχείρισης κινδύνου** που λαμβάνουν στήριξη θα αυξηθεί. Ωστόσο, αυτό καλύπτει **μόνο το 14 % του συνόλου των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της ΕΕ** που συγκεντρώνονται σε μικρό αριθμό κρατών μελών.

Η βραδεία ανάπτυξη (σε ορισμένες περιπτώσεις στασιμότητα) της γεωργικής παραγωγικότητας εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα σε πολλά κράτη μέλη και επιδεινώνεται από το υψηλό κόστος (ιδίως όσον αφορά την εργασία και τη γη) σε ορισμένους τομείς. Τα **στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ θέτουν ως προτεραιότητα την αύξηση της παραγωγικότητας** και την αξιοποίηση **καινοτόμων πρακτικών και τεχνολογιών**. Σχεδόν 400 000 δικαιούχοι (4 % των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της ΕΕ) αναμένεται να λάβουν στήριξη για παραγωγικές επενδύσεις (κυρίως εντός της γεωργικής εκμετάλλευσης). Όλα τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ προβλέπουν τέτοιου είδους στήριξη. Αυτό σηματοδοτεί **αύξηση της κοινής προσπάθειας** για τον εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τομέα και την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αφορούν το περιβάλλον, το κλίμα και την καλή διαβίωση των ζώων. Οι επενδύσεις που αποσκοπούν στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και στη βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών που στηρίζουν την παραγωγικότητα —όπως η υγεία του εδάφους— αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία και θα απαιτήσουν μεγαλύτερη προσοχή. Η παροχή στοχευμένης στήριξης για επενδύσεις, συνεργασία και γνώσεις που θα βοηθήσουν τους γεωργούς στο να χρησιμοποιούν και να αξιοποιούν ψηφιακά εργαλεία και συστήματα παραμένει μάλλον χαμηλή.

Σε σύγκριση με το παρελθόν, **η στήριξη για χρηματοδοτικά μέσα** (ύψους 1 δισ. EUR) αυξήθηκε —γεγονός που διευκόλυνε την πρόσβαση σε επενδύσεις, με επίκεντρο τους μικροκαλλιεργητές και τους γεωργούς νεαρής ηλικίας, καθώς και τους συνεταιρισμούς και τις οργανώσεις παραγωγών.

Τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ αντικατοπτρίζουν **διακριτές τομεακές πραγματικότητες** και, ειδικότερα, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν ορισμένοι τομείς στο να παραμείνουν βιώσιμοι στο περιφερειακό τους πλαίσιο, ενώ παράλληλα να **ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της κοινωνίας**. Τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ **παρέχουν στοχευμένη εισοδηματική στήριξη** (συνδεδεμένη εισοδηματική στήριξη) στους τομείς του βοείου και του πρόβειου κρέατος —που διαφορετικά θα σημείωναν

([15]) Βλ. Payments in areas with natural constraints – Overview and socio-economic and environmental features of farming in ANC areas based on FADN data [Ενισχύσεις σε περιοχές με φυσικούς περιορισμούς — Επισκόπηση και κοινωνικοοικονομικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της γεωργίας σε περιοχές με φυσικούς και άλλους περιορισμούς με βάση τα στοιχεία του δικτύου γεωργικής λογιστικής πληροφόρησης (ΔΓΛΠ)], Ιούλιος 2023, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης, Βρυξέλλες.

ζημία— καθώς και στον τομέα του μοσχαρίσιου κρέατος και στον τομέα των γαλακτοκομικών προϊόντων. Μια καλύτερη εισοδηματική κατάσταση θα βοηθήσει τις εν λόγω γεωργικές εκμεταλλεύσεις **να επενδύσουν και να υπερβούν τις δυσκολίες τους**. Μπορεί να αναμένεται θετική συμβολή στη βιοποικιλότητα όταν η στήριξη διατηρεί την εκτατική γεωργία, ενώ ο πραγματικός αντίκτυπος της συνδεδεμένης εισοδηματικής στήριξης στο κλίμα θα καθοριστεί μέσω αξιολόγησης μετά την εφαρμογή. Οι πρωτεϊνούχες καλλιέργειες, τα οπωροκηπευτικά και ορισμένοι άλλοι τομείς επωφελούνται επίσης από τη συνδεδεμένη στήριξη.

Η συνδεδεμένη εισοδηματική στήριξη θα ωφελήσει **το 21 % των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της ΕΕ** (ελαφρώς υψηλότερο ποσοστό από ό,τι κατά την τελευταία περίοδο αναφοράς), με υψηλότερη μέση ετήσια χρηματοδοτική κατανομή (6 % περισσότερο από ό,τι το 2022). Κατά την περίοδο που καλύπτει η έκθεση, το 7 % των συνολικών δημόσιων δαπανών της ΚΓΠ αφορά αποκλειστικά το συγκεκριμένο εργαλείο.

Παρά τη μακροπρόθεσμη τάση των γεωργών να λαμβάνουν μειούμενο μερίδιο της προστιθέμενης αξίας σε ολόκληρη την ΕΕ, **η χρήση εργαλείων στο πλαίσιο των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ με στόχο τη βελτίωση της θέσης των γεωργών στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων φαίνεται περιορισμένη** —όπως αποδεικνύεται από την περιορισμένη κατανομή των πόρων και τη χρήση εργαλείων συνεργασίας και συντονισμού. Η στήριξη της ΚΓΠ για τη συμμετοχή σε ομάδες παραγωγών, οργανώσεις παραγωγών, τοπικές αγορές, βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού και συστήματα ποιότητας θα φτάσει περίπου τις **760 000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις (8 % του συνόλου των γεωργικών εκμεταλλεύσεων)**. Ωστόσο, για τα περισσότερα κράτη μέλη αυτό αντιπροσωπεύει αύξηση. Η στήριξη των αναγνωρισμένων οργανώσεων παραγωγών οπωροκηπευτικών εξακολουθεί να είναι σημαντική. Η στήριξη σε «άλλους τομείς» ([16]) μέσω ειδικών τομεακών προγραμμάτων, που κατέστη δυνατή για πρώτη φορά στο πλαίσιο της μεταρρυθμισμένης ΚΓΠ, είναι περιορισμένη.

Παρά τις χρηματοδοτικές προσπάθειες που καταβάλλονται για τη στήριξη συγκεκριμένων τομέων (ιδίως μέσω συνδεδεμένης στήριξης ή τομεακών παρεμβάσεων), **τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ δεν περιλαμβάνουν συστηματικά τομεακές στρατηγικές** σε όλα τα ταμεία και τα μέσα για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων μακροπρόθεσμων τομεακών προκλήσεων.

2.2. Συμβολή στη δράση για το κλίμα, στην προστασία των φυσικών πόρων και στην ανάσχεση και την αντιστροφή της απώλειας βιοποικιλότητας

Στην εκτίμηση των αναγκών τους, τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν σε μεγάλο βαθμό τις σημαντικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η γεωργία και οι αγροτικές περιοχές σε σχέση με το κλίμα, το περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα. Οι συνδυασμοί υποχρεώσεων (ενισχυμένη αιρεσιμότητα) και εθελοντικών παρεμβάσεων που περιλαμβάνονται στα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ στοχεύουν στην **ενίσχυση της αξιοποίησης γεωργικών πρακτικών** με δυνατότητα **μείωσης των αρνητικών πιέσεων** και λειτουργούν **προς όφελος του κλίματος, των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας** με πολλούς τρόπους:

- **Οι ορισμοί** που προβλέπονται στα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ (π.χ. για τη γεωργική δραστηριότητα, τη γεωργική έκταση, τα επιλέξιμα εκτάρια και τους

([16]) Τομείς εκτός των οπωροκηπευτικών, της μελισσοκομίας, του οίνου, του λυκίσκου, του ελαιολάδου και των επιτραπέζιων ελιών.

μόνιμους λειμώνες) αποτελούν σημείο εισόδου για τη στήριξη της ΚΓΠ και καθορίζουν ορισμένες ελάχιστες υποχρεώσεις. Σε σύγκριση με το παρελθόν, μπορεί να υπάρξει καλύτερη απόκριση στις προκλήσεις για τη βιοποικιλότητα και το κλίμα, καθώς ορισμένα σχέδια επωφελούνται από το νομικό πλαίσιο ώστε να **υπάρξουν περισσότερα περιθώρια για τη φύση** (π.χ. μη παραγωγικά χαρακτηριστικά τοπίου και εκτάσεις) **ή για ορισμένες επωφελείς δραστηριότητες** (καλλιέργεια ελωδών γαιών και αγροφωτοβολταϊκά) σε επιλέξιμες περιοχές και, ως εκ τούτου, να διασφαλιστεί η στήριξη των εν λόγω περιοχών και, κατά περίπτωση, η προστασία τους, παρόλο που δεν έχουν πρωτίστως γεωργικό χαρακτήρα.

- **Για το 89 % των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ**, θα ισχύουν **υψηλότερα πρότυπα** όσον αφορά τις γεωργικές πρακτικές ως **προϋπόθεση για τη λήψη στήριξης από την ΚΓΠ** (ενισχυμένη αιρεσιμότητα)([17]). Για ορισμένους γεωργούς, πρόκειται για ουσιαστική αλλαγή, καθώς η αιρεσιμότητα αναβαθμίζεται σε σύγκριση με τις πρακτικές «οικολογικού προσανατολισμού» της προηγούμενης περιόδου που υποστηρίχθηκαν τότε με το 30 % των άμεσων ενισχύσεων.
- Σε **εθελοντική βάση**, ορισμένοι γεωργοί θα ανταμείβονται για την εφαρμογή **περαιτέρω και πιο φιλόδοξων πρακτικών** —πέραν των απαιτήσεων της αιρεσιμότητας— οι οποίες αντιμετωπίζουν βασικές πιέσεις που ασκούνται στους φυσικούς πόρους, στο κλίμα και στη βιοποικιλότητα. Οι ανταμοιβές αυτές θα υποστηριχθούν με το 32 % των δημόσιων δαπανών που προβλέπουν τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ (97,6 δισ. EUR)([18]). Η ετήσια/πολυετής στήριξη για τη βελτίωση των γεωργικών πρακτικών μέσω οικολογικών προγραμμάτων (ύψους 44,7 δισ. EUR) και δεσμεύσεων περιβαλλοντικής, κλιματικής και άλλης διαχείρισης στον αγροτικό τομέα (ύψους 33,2 δισ. EUR) συμπληρώνεται από διάφορα άλλα εργαλεία. Σε αυτά περιλαμβάνονται στοχευμένες επενδύσεις (8,6 δισ. EUR) καθώς και στήριξη των περιοχών με φυσικούς και άλλους περιορισμούς (με συνεισφορά ύψους 9,4 δισ. EUR), τα οποία, μέσω του περιορισμού της εγκατάλειψης της γης, μπορούν να συμβάλουν έμμεσα στη διατήρηση της βιοποικιλότητας των γεωργικών εκτάσεων. Η αξιοποίηση αυτής της στήριξης είναι εθελοντική και, ως εκ τούτου, οι ακριβείς συνεισφορές θα γίνουν γνωστές μόνο μετά την υλοποίηση.

Τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ αποτελούν σημαντικό αλλά όχι και το μόνο εργαλείο για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ στο πλαίσιο της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα, οι οποίοι εξαρτώνται και από άλλα ενωσιακά και εθνικά μέσα. Ωστόσο, συμβάλλουν αποδεδειγμένα στην επίτευξη των διαφόρων στόχων. Εκτός από τη βιολογική γεωργία, τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ γενικά δεν ποσοτικοποιούν τις εθνικές φιλοδοξίες ή τη συμβολή σε αυτούς τους στόχους και, ως εκ τούτου, αντικατοπτρίζουν την απουσία νομικής υποχρέωσης καθώς επίσης, σε ορισμένες περιπτώσεις, τις μεθοδολογικές και τεχνικές δυσκολίες ως προς αυτό.

Η ΕΕ έχει μειώσει τις **εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου** από τη γεωργία κατά περισσότερο από 20 % από το 1990. Παρόλο που οι εκπομπές ήταν πιο σταθερές τα τελευταία 10 έτη, η απόδοση των εκροών (δηλαδή χαμηλότερες εκπομπές ανά μονάδα εκροής) αυξήθηκε. Προκειμένου να ενισχυθεί η συμβολή του γεωργικού τομέα της ΕΕ στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ για το κλίμα, σχεδιάστηκαν πολλαπλές δράσεις στο

([17]) Τα πρότυπα ισχύουν για διαφορετικά μερίδια γης ανάλογα με τον ειδικό σκοπό τους.
([18]) Αυτό περιλαμβάνει στήριξη για την καλή διαβίωση των ζώων.

πλαίσιο των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ τόσο για τις καταβόθρες διοξειδίου του άνθρακα όσο και για τις πηγές εκπομπών.

Ειδικότερα, τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ καταδεικνύουν ότι καταβάλλονται **σημαντικές προσπάθειες** σε πρακτικές **δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα στο έδαφος και στη βιομάζα** μέσω μεικτής αιρεσιμότητας (με την προστασία υγροτόπων και τυρφώνων, που ίσχυε πλήρως σε όλα τα κράτη μέλη το 2025) και εθελοντικών παρεμβάσεων σε σχέση με τα εξής: διατήρηση και διαχείριση μόνιμων λειμώνων, υγροτόπων και τυρφώνων· και στήριξη της (αγρο-)δασοκομίας και των χαρακτηριστικών του τοπίου.

Οι βελτιώσεις λόγω αιρεσιμότητας όσον αφορά το όργωμα, την εδαφοκάλυψη και την αμειψισπορά αύξησαν το όριο της φιλοδοξίας για τη **βελτίωση της διαχείρισης των θρεπτικών ουσιών** μέσω χρηματοδοτούμενων εθελοντικών δράσεων. Σε συνδυασμό με τη στήριξη για χαμηλότερη χρήση ανόργανων λιπασμάτων που στοχεύει περίπου στο 15 % της γεωργικής γης της ΕΕ, καθώς και τις επενδύσεις στη γεωργία ακριβείας, συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών N_2O. Συνολικά, **το 35 % των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ** θα πρέπει να επωφεληθεί από εθελοντικές δράσεις που βασίζονται στο έδαφος τόσο για τη **δέσμευση διοξειδίου του άνθρακα όσο και για τη μείωση των εκπομπών N_2O**.

Η στήριξη των **συστημάτων εκτατικής κτηνοτροφίας** από τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ συμβάλλει στη διατήρηση όχι μόνο των αποθεμάτων άνθρακα αλλά και των παραδοσιακών τοπίων, βελτιώνοντας παράλληλα την αυτονομία σε ζωοτροφές και τις οικονομικές δραστηριότητες σε περιθωριακές εκτάσεις. Πολλά στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ περιλαμβάνουν ρητή αναγνώριση της **ανάγκης μείωσης των εκπομπών που σχετίζονται με το ζωικό κεφάλαιο** (ιδίως του μεθανίου από μηρυκαστικά). Ειδικότερα, τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ περιλαμβάνουν **στήριξη για επενδύσεις** στα εξής: βελτίωση της αποθήκευσης και της διαχείρισης της κοπριάς· εξοπλισμός για διασπορά υδαρούς κοπριάς με χαμηλά επίπεδα εκπομπών· και αναερόβιοι χωνευτήρες. Αυτό θα συμπληρωθεί με στήριξη για **γενετικές βελτιώσεις**. Λιγότερα από τα μισά στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ περιλαμβάνουν **άλλη σημαντική στήριξη** (π.χ. για υπαίθρια βοσκή, βελτίωση των σχεδίων σίτισης και πρόσθετες ύλες ζωοτροφών) και θέτουν (πολύ διαφορετικούς) στόχους (**2,4 % των κτηνοτροφικών μονάδων της ΕΕ**) για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου ή αμμωνίας. Οι μέγιστες πυκνότητες ζωικού κεφαλαίου περιλαμβάνονται σε διάφορες χερσαίες παρεμβάσεις, μεταξύ άλλων και για συνδεδεμένη στήριξη σε ορισμένα κομβικά από περιβαλλοντικής άποψης σημεία.

Οι δυνατότητες αύξησης της **βιώσιμης παραγωγής ενέργειας** μέσω των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ προέρχονται κυρίως από τη στήριξη για τη χρήση αγροφωτοβολταϊκών και τις επενδύσεις στην παραγωγή βιομεθανίου. Με **σχετικά μικρή συνεισφορά (1 556 MW)** κατά τη διάρκεια της περιόδου, τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ συμπληρώνουν μόνο τα μέτρα εκτός της ΚΓΠ.

Τα **συνδυαστικά αποτελέσματα** της συνολικής συμβολής των εργαλείων των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής εξακολουθούν να είναι **δύσκολο να αξιολογηθούν** σε αυτό το στάδιο και πρέπει να εξεταστούν **από κοινού με** τα αποτελέσματα των **εθνικών εργαλείων και των μέσων σχεδιασμού για το κλίμα** στο πλαίσιο του αναβαθμισμένου κανονισμού LULUCF([19]) και

([19]) Χρήση γης, αλλαγή χρήσης γης και δασοπονία· βλ. ενοποιημένο κείμενο του κανονισμού LULUCF (κανονισμός (ΕΕ) 2018/841).

του αναβαθμισμένου κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών([20]). Στο πλαίσιο αυτό, το 2023 τα κράτη μέλη αξιολογούν την ανάγκη επανεξέτασης των στρατηγικών σχεδίων τους για την ΚΓΠ υπό το πρίσμα των νέων στόχων του κανονισμού LULUCF και του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών ([21]), που τους παρέχουν την ευκαιρία να αξιολογήσουν τις δυνατότητες μετριασμού που προσφέρουν τα στρατηγικά σχέδιά τους για την ΚΓΠ ενόψει των πιο φιλόδοξων στόχων για το κλίμα.

Τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ γενικά **αναγνωρίζουν την ανάγκη** βελτίωσης της **ανθεκτικότητας του γεωργικού τομέα στην κλιματική αλλαγή**, καθώς και την ανάγκη καλύτερης προετοιμασίας για ακραία καιρικά φαινόμενα και υδατογενείς κινδύνους, με τη βοήθεια ζωικού κεφαλαίου και καλλιεργειών προσαρμοσμένων στην κλιματική αλλαγή. Τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ παρουσιάζουν **δυνατότητες εξασφάλισης της ανθεκτικότητας** μέσω της συμβολής τους στη δέσμευση διοξειδίου του άνθρακα, στην προστασία του εδάφους και στα διαφοροποιημένα τοπία.

Ειδικότερα, όσον αφορά τη **λειψυδρία και τις ξηρασίες** —που αποτελούν ολοένα μεγαλύτερο πρόβλημα σε πολλές περιφέρειες της ΕΕ— τα **στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ συνήθως επικεντρώνονται σε επενδύσεις** στην αποθήκευση νερού και την άρδευση. **Το 4,5 % των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ** προορίζεται για τη βελτίωση του υδατικού ισοζυγίου μέσω **πρακτικών που βασίζονται στο έδαφος**, και ορισμένα κράτη μέλη με μεγαλύτερες ανάγκες στον τομέα αυτό τις αντιμετωπίζουν εκτός των στρατηγικών σχεδίων τους για την ΚΓΠ. Οι προσεγγίσεις για την προσαρμογή στη μείωση των διαθέσιμων υδάτων και τη διασφάλιση μακροπρόθεσμης ανθεκτικότητας (μέσω λύσεων που βασίζονται στη φύση, κατακράτησης υδάτων στο τοπίο, καλλιεργειών με χαμηλότερες ανάγκες σε νερό, επαναχρησιμοποίησης των υδάτων) **θα πρέπει να ενισχυθούν** και **να ενσωματωθούν καλύτερα** στον μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό για την προσαρμογή και την ανθεκτικότητα της γεωργίας. Σημαντικές εν προκειμένω θα είναι και οι **δράσεις εκτός της ΚΓΠ** μέσω σχεδίων για τη διαχείριση των λεκανών απορροής ποταμών, την ξηρασία και την προσαρμογή.

Στο πλαίσιο των σχεδίων, **γίνονται σημαντικές προσπάθειες όσον αφορά την προστασία του εδάφους** (με έμφαση στη διάβρωση του εδάφους και την περιεκτικότητα σε οργανική ύλη) και, σε μικρότερο βαθμό, **σχετικά με τη διαχείριση των θρεπτικών ουσιών και την ποιότητα των υδάτων.** Σε σύγκριση με το παρελθόν, οι προϋποθέσεις απαιτούν συνολικά μεγαλύτερη κάλυψη του εδάφους, καλύτερες πρακτικές οργώματος και αμειψισπορά, καθώς και ευρύτερες ζώνες ανάσχεσης κατά μήκος των υδατορευμάτων. Περιλαμβάνουν επίσης κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης σχετικά με τη ρύπανση από φωσφορικά άλατα. Στα περισσότερα κράτη μέλη **αυξήθηκε**, ενίοτε σε σημαντικό βαθμό, **η περιοχή στην οποία στοχεύουν** τα εθελοντικά μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας του εδάφους (**47 % των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ**, έναντι 15 % το 2021). Ορισμένα από τα μέτρα αυτά αποτρέπουν άμεσα ή έμμεσα τις απώλειες θρεπτικών ουσιών και επιφέρουν καλύτερη ποιότητα υδάτων. Τα περισσότερα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ εξετάζουν το ζήτημα της **ποιότητας του αέρα**, εστιάζοντας **σε επενδύσεις και προσεγγίσεις χρήσης θρεπτικών ουσιών** που μειώνουν τις εκπομπές αμμωνίας —με **περιορισμένη όμως κάλυψη γης** (6 % των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ).

([20]) Βλ. ενοποιημένο κείμενο του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών [κανονισμός (ΕΕ) 2018/842].

([21]) Σύμφωνα με το άρθρο 120 του κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ.

Συμβολή στους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας

Τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ **συμβάλλουν σημαντικά στον στόχο** της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» για την **εφαρμογή μεθόδων βιολογικής γεωργίας στο 25 % των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ έως το 2030**. Έως το 2027 εκτιμάται ότι **το 10 % της γεωργικής έκτασης της ΕΕ** θα έχει λάβει **στήριξη για βιολογική γεωργία στο πλαίσιο στρατηγικού σχεδίου για την ΚΓΠ** (έναντι του 5,6 % το 2020). Στον στόχο αυτό συμβάλλουν επίσης η στήριξη των επενδύσεων και της προώθησης, καθώς και η κατάρτιση και η παροχή συμβουλών στους παραγωγούς βιολογικών προϊόντων. Συμπληρωματικές εθνικές πρωτοβουλίες (που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο των εθνικών σχεδίων δράσης για τη βιολογική παραγωγή) σχετικά με την ανάπτυξη ικανοτήτων, την ανάπτυξη της αγοράς και τις δημόσιες συμβάσεις θα συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου της ΕΕ. Σε εθνικό επίπεδο, οι φιλόδοξες επιδιώξεις που ανακοινώθηκαν σε σχέση με τον συγκεκριμένο στόχο αφορούν ποσοστό μεταξύ του 5 % και του 30 % των γεωργικών εκτάσεων.

Συμβολή στους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας

Τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ παρουσιάζουν **καλές δυνατότητες συμβολής στον στόχο** της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» **για μείωση της χρήσης και του κινδύνου των χημικών φυτοφαρμάκων κατά 50 % έως το 2030**. Η υποχρεωτική **αμειψισπορά** (που απαιτείται από την ενισχυμένη αιρεσιμότητα) συμβάλλει στην εφαρμογή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας (IPM) σε όλες τις αρόσιμες εκτάσεις της ΕΕ. **Άλλα στοιχεία αιρεσιμότητας** (για παράδειγμα, η απαγόρευση της χρήσης φυτοφαρμάκων κατά μήκος υδατορευμάτων, καθώς και η απαίτηση διατήρησης της γης υπό αγρανάπαυση και των χαρακτηριστικών τοπίου που συμβάλλουν στην καταπολέμηση των επιβλαβών οργανισμών) συμβάλλουν σημαντικά. Η μείωση θα ενισχυθεί με στοχευμένα **εθελοντικά προγράμματα** (που θα αφορούν για παράδειγμα την ευρύτερη διαφοροποίηση καλλιεργειών και την αμειψισπορά, τον βιολογικό έλεγχο, τη βιολογική γεωργία και τη γεωργία ακριβείας) στο **27 % των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ**. Ωστόσο, θα μπορούσαν να αποτυπωθούν καλύτερα οι ολιστικές προσεγγίσεις ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας. Οι προσπάθειες αναμένεται να συμπληρωθούν ουσιαστικά με δράσεις σε εθνικό επίπεδο.

Οι ενισχυμένοι κανόνες αιρεσιμότητας σχετικά με τις ζώνες ανάσχεσης κατά μήκος υδατορευμάτων και τη διαχείριση του εδάφους, σε συνδυασμό με πολυάριθμες εθελοντικές παρεμβάσεις για τη διαχείριση των θρεπτικών ουσιών, **θα συμβάλουν στην** επίτευξη του **στόχου** της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» για **μείωση κατά το ήμισυ των απωλειών θρεπτικών ουσιών έως το 2030**. Οι περιορισμοί όσον αφορά τη χρήση λιπασμάτων και η στήριξη για τη βελτίωση της υγείας και της γονιμότητας του εδάφους στοχεύουν το **15 % των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ**. Οι περιορισμοί στη χρήση λιπασμάτων θα υποστηρίζονται συχνά και σε περιοχές του δικτύου Natura 2000. Η στήριξη των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ όσον αφορά την αύξηση της αποδοτικότητας των θρεπτικών ουσιών, μεταξύ άλλων μέσω διαχείρισης της κοπριάς και τεχνολογιών ακριβείας, αναμένεται να βελτιστοποιήσει τη χρήση λιπασμάτων. Ωστόσο, σε ορισμένες περιοχές με μεγάλες απώλειες θρεπτικών ουσιών δεν δίνεται έμφαση στα ζητήματα αυτά. Η επιλογή αντισταθμιστικών μέτρων για την καταπολέμηση της ρύπανσης από

θρεπτικές ουσίες, όπως ορίζεται στην οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα ([22]), μάλλον δεν αξιοποιείται επαρκώς.

Εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικά προβλήματα όσον αφορά την κατάσταση της βιοποικιλότητας στις γεωργικές εκτάσεις. Η ΚΓΠ έχει εστιάσει περισσότερο σε αυτά τα προβλήματα, όπως αντικατοπτρίζεται στον **διευρυμένο χώρο για τη φύση** που απαιτείται στο πλαίσιο του **νέου προτύπου ΚΓΠΚ 8** και από τη στήριξη της συμμετοχής των γεωργών στην εθελοντική **προστασία ή αποκατάσταση της βιοποικιλότητας στο 31 % των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ** (για παράδειγμα, μέσω εκτεταμένης διαχείρισης λειμώνων και διατήρησης των χαρακτηριστικών του τοπίου). Τα οικολογικά προγράμματα ευρύτερης κλίμακας συμπληρώνουν τις δεσμεύσεις για τη γεωργία, το περιβάλλον και το κλίμα, οι οποίες συχνά εστιάζουν περισσότερο στα επιμέρους ζητήματα ή τις επιμέρους περιοχές, με δυνατότητα σταδιακών αλλά εκτεταμένων αλλαγών στις γενικές γεωργικές πρακτικές.

Συμβολή στους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας

Τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ **συμβάλλουν στην αύξηση της παρουσίας χαρακτηριστικών τοπίου υψηλής ποικιλομορφίας** για την επίτευξη του στόχου της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα **στο 10 % των γεωργικών εκτάσεων έως το 2030**. Η ενισχυμένη **υποχρέωση** διάθεσης **τουλάχιστον του 4 % της αρόσιμης γης** αποκλειστικά σε μη παραγωγικά στοιχεία αποτελεί σημαντική αλλαγή για τα κράτη μέλη και τους γεωργούς που βασίστηκαν σε παραγωγικές περιοχές (καλλιέργειες που δεσμεύουν άζωτο και εμβόλιμες καλλιέργειες) προκειμένου να συμμορφωθούν με τον οικολογικό προσανατολισμό κατά την περίοδο 2015-2022. Από μόνος του (χωρίς να υπολογίζονται πρόσθετες, εθελοντικές προσπάθειες), ο κανόνας θα μπορούσε δυνητικά να θέσει στη διάθεση της φύσης τουλάχιστον ένα εκατομμύριο επιπλέον εκτάρια. Ορισμένα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ συμβάλλουν περαιτέρω με τη στήριξη οικολογικών δικτύων χαρακτηριστικών ή με επενδύσεις στη δημιουργία νέων χαρακτηριστικών τοπίου (πέραν της διατήρησης των υφιστάμενων) —προσδίδοντας συνεπώς πρόσθετη αξία (ιδίως όταν η εν λόγω στήριξη συνδέεται με κατάρτιση και συμβουλευτική). Ωστόσο, στο σύνολό τους, οι προσπάθειες αυτές χρήζουν μεγαλύτερης προσοχής.

Όλα τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ **συμβάλλουν σε ορισμένο βαθμό στην επίτευξη των στόχων που απορρέουν από τις οδηγίες της ΕΕ για τους οικοτόπους και τα πτηνά.** Οι εκτάσεις των **λειμώνων της ΕΕ που προστατεύονται** από τη μετατροπή και την άροση **επεκτάθηκαν κατά 9 %,** ενώ τα **εθελοντικά μέτρα** για τη βελτίωση της διαχείρισης αποσκοπούν στην κάλυψη του **25 % των περιοχών Natura 2000**. Τα στοχευμένα προγράμματα που αφορούν τα είδη (π.χ. μέτρα για τη στήριξη της συνύπαρξης με μεγάλα σαρκοφάγα) ή την αποκατάσταση των ενδιαιτημάτων θα συμβάλουν στην επίτευξη ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης. Οι ενισχύσεις που αντισταθμίζουν τους περιορισμούς στις περιοχές Natura 2000 (που αυξάνουν την αποδοχή των περιορισμών από τους αποδέκτες) θα καταλήξουν ενδεχομένως σε περισσότερους αγρότες, παρόλο που εξακολουθεί να υπάρχει περιθώριο να αυξηθεί ακόμη περισσότερο η χρήση τους. Ωστόσο, οι ευκαιρίες για τη στήριξη της διατήρησης των ενδιαιτημάτων και των ειδών, καθώς και

([22]) Βλ. ενοποιημένο κείμενο της οδηγίας 2000/60/ΕΚ.

η στήριξη των δράσεων που προσδιορίζονται στο πλαίσιο δράσης προτεραιότητας (ΠΔΠ) ([23]) θα μπορούσαν να έχουν αξιοποιηθεί καλύτερα.

Μολονότι εξακολουθεί να μην αναπτύσσεται επαρκώς σε ορισμένα από τα σχέδια για την ΚΓΠ, **η συνεργασία μεταξύ γεωργών σε κλίμακα τοπίου** έχει τη δυνατότητα να μεγιστοποιήσει τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων. Αναμένονται μεγαλύτερα οφέλη από τις ενισχύσεις βάσει αποτελεσμάτων που περιλαμβάνονται σε ορισμένα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ (κυρίως σε σχέση με λειμώνες και βοσκότοπους). Η διατήρηση των άγριων επικονιαστών τονίζεται περισσότερο στα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ από ό,τι κατά την προηγούμενη περίοδο.

Στα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ, αναγνωρίζεται μεν ο ρόλος της **πολυλειτουργικής και βιώσιμης διαχείρισης των δασών, αλλά η στήριξη της δασοκομίας δεν βρίσκεται στο επίκεντρό τους.** Η ειδική χρηματοδοτική στήριξη είναι σχετικά χαμηλή (4,2 δισ. EUR), διότι τα κράτη μέλη συνήθως αντιμετωπίζουν τον τομέα της δασοκομίας με άλλα μέσα (π.χ. κρατικές ενισχύσεις και εθνικά ταμεία για τα δάση), και ορισμένα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ δεν περιέχουν ρητές αναφορές σχετικά με τη στήριξη.

2.3. Ενίσχυση του κοινωνικοοικονομικού ιστού των αγροτικών περιοχών και της καλής διαβίωσης των ζώων

Το ένα τρίτο των διαχειριστών γεωργικών εκμεταλλεύσεων της ΕΕ ήταν ηλικίας άνω των 65 ετών το 2020 και η μέση ηλικία τους ήταν τα 57 έτη. Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν ότι αυτό αποτελεί πρόκληση για τη μακροπρόθεσμη επισιτιστική ασφάλεια και τα μέσα διαβίωσης των αγροτικών περιοχών και συνεχίζουν να στηρίζουν την ανανέωση των γενεών μέσω συνδυασμού εργαλείων, ειδικών πόρων και ιεράρχησης της στήριξης.

Τα σχέδια **στηρίζουν περίπου 377 000 γεωργούς** νεαρής ηλικίας κατά την έναρξη γεωργικής δραστηριότητας. Αυτό συνιστά αύξηση στα περισσότερα κράτη μέλη. Παρόλο που **σχεδόν όλα τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ υπερβαίνουν την ελάχιστη απαιτούμενη χρηματοδότηση, τα απόλυτα χρηματικά ποσά** για τη στήριξη αυτής της φιλοδοξίας αποτελούν μάλλον **συνέχιση της προηγούμενης περιόδου**. Ωστόσο, μπορούν να εξευρεθούν πιο απτές βελτιώσεις στα εξής: στη στόχευση των πόρων· στην καλύτερη αξιοποίηση των χρηματοδοτικών μέσων· στον καλύτερο σχεδιασμό των επιμέρους μέσων· και στη συνδυασμένη χρήση μέσων, στο πλαίσιο μιας στρατηγικής προσέγγισης, για σωρευτικό αποτέλεσμα.

Οι επιχορηγήσεις εγκατάστασης και η ειδική εισοδηματική στήριξη αποτελούν δύο βασικά εργαλεία που, σε πολλά στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ, συμπληρώνονται από **υψηλότερα ποσοστά έντασης επενδύσεων**, μολονότι γίνεται περιορισμένη χρήση των επενδύσεων που προορίζονται να βοηθήσουν τους γεωργούς νεαρής ηλικίας ώστε να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους, καθώς και της στήριξης για μεταβιβάσεις γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Ωστόσο, η **ενισχυμένη αξιοποίηση χρηματοδοτικών μέσων** για τη συμπλήρωση των επιχορηγήσεων αυξάνει τη δυνητική πρόσβαση σε χρηματοδότηση και τις ευκαιρίες για αγορά γης. Η συμπληρωματική στήριξη για γεωργούς νεαρής ηλικίας ποικίλλει μεταξύ των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ, αλλά αποτελεί σημαντική προσθήκη στις ενισχύσεις βασικού εισοδήματος και συμβάλλει σταθερά στην οικονομική βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεών τους.

([23]) Σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας για τους οικοτόπους (οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου) για το *πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο* της περιόδου 2021-2027.

Ορισμένες ανάγκες στον τομέα αυτόν καλύπτονται μόνο εν μέρει στα σχέδια, με δράσεις που έχουν προγραμματιστεί σε εθνικό επίπεδο. Η **συμπληρωματικότητα** αυτή θα διαδραματίσει καίριο ρόλο όσον αφορά την παροχή βοήθειας σε νέους ώστε να ασχοληθούν με τη γεωργία. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να βελτιστοποιήσουν την αλληλεπίδραση με τις εθνικές πολιτικές, δεδομένου **του σημαντικού ρόλου άλλων πολιτικών στην προώθηση της ανανέωσης των γενεών** και στην αντιμετώπιση των αναγκών σε αγροτικές περιοχές (π.χ. σε σχέση με την υγεία και την εκπαίδευση).

Το μειούμενο μερίδιο της γεωργίας στην αγροτική απασχόληση καταδεικνύει τη σημασία της δημιουργίας ευκαιριών στη γεωργία, στη δασοκομία και σε άλλους τομείς, ενισχύοντας έτσι την επιχειρηματικότητα και την αλληλεξάρτηση μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών. Περίπου το ένα τρίτο των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ παρέχουν **στήριξη εγκατάστασης σε νέους γεωργούς,** με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης των νεοεισερχομένων εν γένει. Επιπλέον, τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ διαθέτουν πόρους αποκλειστικά για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε άλλους τομείς, παρόλο που η συνολική συμβολή τους στην **αύξηση της απασχόλησης** είναι **μάλλον περιορισμένη**. Οι προγραμματισμένες δράσεις περιλαμβάνουν επενδύσεις όχι μόνο στη μεταποίηση και την εμπορία, καθώς και στη δημιουργία επιχειρήσεων που σχετίζονται με τη γεωργία και τη δασοκομία, αλλά και στον τουρισμό, στη βιοοικονομία και στις κοινωνικές υπηρεσίες. **Από την άποψη αυτή, απαιτούνται άλλα κονδύλια της ΕΕ για να συμπληρωθεί σε σημαντικό βαθμό η** χρηματοδότηση της ΚΓΠ**.**

Η νέα **κοινωνική αιρεσιμότητα** παρέχει εγγύηση για αξιοπρεπείς συνθήκες απασχόλησης και συμβάλλει επίσης στην κοινωνική ένταξη. Οι ενισχύσεις της ΚΓΠ μπορούν να μειωθούν εάν οι δικαιούχοι δεν συμμορφώνονται με ορισμένους κανόνες για διαφανείς και προβλέψιμους όρους εργασίας, καθώς και για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία. Λίγα κράτη μέλη εφαρμόζουν ήδη αυτό το στοιχείο αιρεσιμότητας το 2023, το οποίο και θα καταστεί υποχρεωτικό το 2025 για όλα τα κράτη μέλη.

Η ισότητα των φύλων αποτελεί για πρώτη φορά μέρος ενός από τους ειδικούς στόχους της ΚΓΠ. Σε αρκετά σχέδια καταδεικνύεται η δέσμευση για την επίτευξη προόδου ως προς αυτό, με τη συμπερίληψη των σχετικών όρων στήριξης (στοχεύοντας με αυτόν τον τρόπο στην εν λόγω στήριξη) και με την παροχή κινήτρων για τη συμμετοχή των γυναικών στη γεωργία και σε δραστηριότητες αγροτικής ανάπτυξης.

Οι στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης που υλοποιούνται **μέσω του LEADER αποτελούν το κύριο (και συνήθως το μόνο)** εργαλείο που χρησιμοποιείται στα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ για την αντιμετώπιση **των πολλαπλών αναγκών των αγροτικών περιοχών** σε τομείς όπως η απασχόληση, η κοινωνική ένταξη, οι αγροτικές υπηρεσίες, καθώς και η καινοτομία και η ανταγωνιστικότητα των αγροτικών οικονομιών. Η στήριξη των «έξυπνων χωριών», στο πλαίσιο του LEADER και εκτός αυτού, αναμένεται να απελευθερώσει το δυναμικό της ψηφιακής, κοινωνικής και τεχνολογικής καινοτομίας σε αγροτικές περιοχές. Ένα μεγαλύτερο μερίδιο των κονδυλίων αγροτικής ανάπτυξης προορίζεται αποκλειστικά για εδαφικές στρατηγικές, αλλά τα απόλυτα ποσά που διατέθηκαν στο LEADER μειώθηκαν, ενώ αυξήθηκε η συνολική φιλοδοξία όσον αφορά την κάλυψη του αγροτικού πληθυσμού. Το LEADER αναμένεται να επιτύχει περισσότερα αποτελέσματα με λιγότερα μέσα. **Απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες** για τη συμπλήρωση του συγκεκριμένου εργαλείου.

Συμβολή στους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας

Οι κυριότεροι παράγοντες που συμβάλλουν στην προώθηση **του στόχου της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» για 100 % ευρυζωνική συνδεσιμότητα στις αγροτικές περιοχές** είναι **άλλα ταμεία και προγράμματα** με σημαντικούς χρηματοδοτικούς πόρους, όπως ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Ορισμένα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ συμβάλλουν επίσης (μολονότι σε περιορισμένο βαθμό) στη βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων και των υποδομών μικρής κλίμακας.

Σε ορισμένα σχέδια θεσπίστηκαν μέτρα ή εντάθηκαν οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση των αναγκών που σχετίζονται με **την προσβασιμότητα των αγροτικών περιοχών, τη βελτίωση των βασικών υπηρεσιών και των υποδομών**, όμως το **επίπεδο της φιλοδοξίας συνολικά μειώθηκε.** Έχουν προγραμματιστεί λίγες μόνο δράσεις για την αντιμετώπιση της αγροτικής κινητικότητας (αποκλεισμός) και της απανθρακοποίησης των αγροτικών μεταφορών. Απαιτείται επίσης συνεχής στήριξη μέσω άλλων ενωσιακών και εθνικών ταμείων που λειτουργούν σε αγροτικές περιοχές.

Στο πλαίσιο της ΚΓΠ δίνεται νέα έμφαση στις προκλήσεις βιωσιμότητας των συστημάτων τροφίμων. Τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ καταδεικνύουν **μεγαλύτερη φιλοδοξία όσον αφορά την καλή διαβίωση των ζώων, με τον σχεδιασμό στήριξης που ανέρχεται στο 23 % των μονάδων ζωικού κεφαλαίου της ΕΕ**([24]) που υποστηρίζεται από τουλάχιστον 6,3 δισ. EUR (εκτός από την επενδυτική στήριξη) —αύξηση σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο, η οποία είναι αρκετά σημαντική σε ορισμένα κράτη μέλη. Τα σχέδια ανταποκρίνονται στις συστάσεις της Επιτροπής του 2020 για τη βελτίωση της καλής διαβίωσης των ζώων, και τα περισσότερα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα, τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό, για την πρόληψη της κοπής της ουράς των χοίρων και την προώθηση συστημάτων στέγασης χωρίς κλωβούς για τις ωοπαραγωγούς όρνιθες. Τα περισσότερα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ διαθέτουν πόρους για τη βελτίωση των χώρων διαβίωσης των ζώων και των συνθηκών στέγασης. Στηρίζουν επίσης τις πρακτικές υπαίθριας βόσκησης στους τομείς των γαλακτοκομικών προϊόντων και του βοείου κρέατος. Ορισμένα από τα μέτρα αυτά μπορούν επίσης να συμβάλουν στη μείωση της εξάρτησης από τα αντιμικροβιακά.

Συμβολή στους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας

Η **συμβολή** των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ **στον στόχο της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» για μείωση κατά το ήμισυ της χρήσης αντιμικροβιακών είναι περιορισμένη**. Το ζήτημα αυτό αντιμετωπίζεται κυρίως εκτός των σχεδίων, και συγκεκριμένα από τη νομοθεσία της ΕΕ για τα κτηνιατρικά φάρμακα και τις φαρμακούχες ζωοτροφές([25]). Ωστόσο, ορισμένα κράτη μέλη με υψηλά επίπεδα πωλήσεων αντιμικροβιακών για ζώα έθεσαν σχετικά υψηλότερους στόχους στα στρατηγικά σχέδιά τους για την ΚΓΠ προκειμένου να αντιμετωπίσουν αυτό το πρόβλημα σε διάφορους τομείς κτηνοτροφίας, μέσω εθελοντικών πρακτικών και επενδύσεων.

([24]) Η πραγματική διαφοροποίηση της στήριξης ανάλογα με συγκεκριμένα είδη θα γίνει γνωστή κατά την υλοποίηση, όπως επίσης και πρόσθετες λεπτομέρειες σχετικά με τις πρακτικές που λαμβάνουν στήριξη.

([25]) Βλ. (ενοποιημένο) κείμενο του κανονισμού (ΕΕ) 2019/6 και του κανονισμού (ΕΕ) 2019/4, αντίστοιχα.

Ορισμένα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ εφιστούν την προσοχή στη μείωση της **σπατάλης τροφίμων**, ενίοτε σε συνδυασμό με προσπάθειες για τη διατήρηση της αξίας των πόρων —μέσω επενδύσεων, τομεακών προγραμμάτων και συνεργασίας. Ορισμένα σχέδια εντοπίζουν επίσης ανάγκες που σχετίζονται με την ευαισθητοποίηση των καταναλωτών όσον αφορά τη βιώσιμη, υγιεινή και ισορροπημένη διατροφή. Ωστόσο, τα ζητήματα αυτά θεωρείται ότι πρέπει να εξεταστούν κυρίως εκτός των σχεδίων.

2.4. Προώθηση της γνώσης, της καινοτομίας και της ψηφιοποίησης

Στα σχέδια αναγνωρίζεται ο ρόλος ενός εύρυθμου **συστήματος γεωργικής γνώσης και καινοτομίας (AKIS)** στον εκσυγχρονισμό του τομέα, που θα καθιστά δυνατό ένα αποτελεσματικό σύστημα διακυβέρνησης που διασφαλίζει τους δεσμούς μεταξύ έρευνας (συμπεριλαμβανομένου του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη») και πρακτικής.

Η ανταλλαγή γνώσεων και η καινοτομία αναμένεται να αυξηθούν. Όλα τα σχέδια στηρίζουν, έστω και σε διαφορετικό βαθμό, την ανταλλαγή γνώσεων και σχεδόν όλα περιλαμβάνουν στήριξη για έργα καινοτομίας που ενισχύουν όλους τους ειδικούς στόχους της ΚΓΠ μέσω της ΕΣΚ-AGRI ([26]), ενώ ο αριθμός των επιχειρησιακών ομάδων της ΕΣΚ αναμένεται να τριπλασιαστεί σε σύγκριση με τα προηγούμενα επίπεδα. Μεγάλο μέρος των συμβουλών και της κατάρτισης θα έχει ως στόχο τις ικανότητες, τις γνώσεις και την καινοτομία που συνδέονται με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Ωστόσο, **το προγραμματισμένο χρηματοδοτικό κονδύλι δεν φαίνεται να αντιστοιχεί στο ευρύ φάσμα αναγκών** που πρέπει να καλυφθούν για την επιτάχυνση του μετασχηματισμού.

Προγραμματίζονται ειδικές προσπάθειες **για τη στήριξη της γεωργίας που είναι πιο αποτελεσματική ως προς την αξιοποίηση των πόρων και βασίζεται περισσότερο στη γνώση** μέσω της γεωργίας ακριβείας, της συνεργασίας και της ανταλλαγής γνώσεων σε ψηφιακά ζητήματα. Ωστόσο, σε σύγκριση με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μικρές και μεσαίες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, οι προσπάθειες που προβλέπονται στα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ όσον αφορά την **τόνωση της χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών παραμένουν μάλλον περιορισμένες.**

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα αξιολόγηση επιβεβαιώνει τον σημαντικό ρόλο της μεταρρυθμισμένης ΚΓΠ στη στήριξη της γεωργίας της ΕΕ κατά τη μετάβαση σε ένα βιώσιμο μοντέλο γεωργίας, με παράλληλη στήριξη των εισοδημάτων των γεωργών, καθώς και της επισιτιστικής ασφάλειας.

Τα νέα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ αποτελούν κατάλληλο εργαλείο για την επίτευξη των στόχων της ΚΓΠ με ολοκληρωμένο τρόπο, καθώς τα κράτη μέλη τα αξιοποιούν για να προετοιμαστούν και να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις σε ολόκληρη την επικράτειά τους, δίνοντας παράλληλα προτεραιότητα στους στόχους και χρησιμοποιώντας τους διαθέσιμους πόρους με αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο.

Τα σχέδια επιδεικνύουν **συνεχή στήριξη του γεωργικού εισοδήματος, της οικονομικής βιωσιμότητας και της ανθεκτικότητας του γεωργικού τομέα** σε ολόκληρη την ΕΕ. Η υπό όρους άμεση εισοδηματική στήριξη σε συνδυασμό με επενδύσεις στον εκσυγχρονισμό

([26]) Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα της γεωργίας.

αποτελούν κύρια στοιχεία για τη βιωσιμότητα της γεωργίας και την επισιτιστική ασφάλεια στην ΕΕ. Η αποτελεσματικότητά τους και η στόχευσή τους χρήζουν συνεχούς προσοχής.

Η ολοένα συχνότερη εμφάνιση ακραίων καιρικών φαινομένων και η παγκόσμια γεωπολιτική αβεβαιότητα **επιτάσσουν την ενίσχυση των εργαλείων διαχείρισης κινδύνου και την αυξημένη αξιοποίησή τους** σε ολόκληρη την Ένωση μέσω ενωσιακών ή εθνικών προγραμμάτων, τα οποία θα πρέπει να συνοδεύονται από προορατικά μέτρα για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων και την αύξηση της ανθεκτικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων μεσοπρόθεσμα. Ταυτόχρονα, θα είναι ζωτικής σημασίας να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην κερδοφορία των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, στην καινοτομία, στην τεχνολογία και στην ψηφιοποίηση, καθώς και στην κατάρτιση, στην παροχή συμβουλών και στην πρόσβαση στη γνώση.

Τα σχέδια παρουσιάζουν **δυνατότητες συμβολής στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής**, ιδίως μέσω της ενίσχυσης της δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα, **ενώ οι προκλήσεις για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή καθιστούν απαραίτητη μια πιο ολιστική και πιο μακροπρόθεσμη προσέγγιση** που απαιτεί συναφείς πρακτικές διαχείρισης και επενδύσεις.

Τα σχέδια **καταδεικνύουν την επίτευξη προόδου όσον αφορά τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων**, ιδίως όσον αφορά το έδαφος και τη μείωση της εξάρτησης από χημικές εισροές. Θα μπορούσαν να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για τη βιώσιμη χρήση των υδάτων και τις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων. Τα σχέδια **έχουν επίσης τη δυνατότητα να συμβάλουν στην ανάσχεση και αντιστροφή της απώλειας** της **βιοποικιλότητας**, στη βελτίωση των υπηρεσιών οικοσυστήματος και στη διατήρηση των ενδιαιτημάτων και των τοπίων. Ωστόσο, **η κλίμακα των αναγκών που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα** απαιτεί **μεγαλύτερη κάλυψη** πιο ελπιδοφόρων προγραμμάτων (ιδίως όσον αφορά τις εκτάσεις εντατικότερης καλλιέργειας της ΕΕ) που υποστηρίζονται από επαρκή χρηματοδοτική στήριξη.

Θα χρειαστούν πιο ολιστικές προσεγγίσεις σε συγκεκριμένους τομείς, οι οποίες θα περιλαμβάνουν τα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά τρωτά σημεία και οφέλη των εν λόγω τομέων: για παράδειγμα, παροχή βοήθειας στην κτηνοτροφία ώστε να συνεχίσει να μειώνει τις εκπομπές, ενισχύοντας παράλληλα τη θετική επίδραση των συστημάτων εκτατικής κτηνοτροφίας στη βιοποικιλότητα, στη δέσμευση διοξειδίου του άνθρακα, στα τοπία, στην πολιτιστική κληρονομιά και στα μέσα διαβίωσης των αγροτικών περιοχών.

Απαιτούνται περαιτέρω εργασίες για τη στήριξη του **ποσοτικού προσδιορισμού του αντικτύπου** των πρακτικών και των επενδύσεων που υποστηρίζονται από τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ· η Επιτροπή κάνει προσπάθειες για την ανάπτυξη των σχετικών μεθοδολογιών για την εκτίμηση του κλιματικού αντικτύπου των μέτρων που προβλέπουν τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ.

Δίδοντας νέα έμφαση στις **συνθήκες εργασίας στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις** και εφιστώντας την προσοχή στην **ανισορροπία μεταξύ των φύλων**, τα σχέδια συμβάλλουν στην προώθηση της κοινωνικής βιωσιμότητας. Τα σχέδια καταδεικνύουν επίσης **τις προσπάθειες για την αναζωογόνηση της γεωργίας** —χάρη στη νεότερη γενιά και σε άλλους νεοεισερχόμενους εκτός γεωργικού τομέα. Δίδεται επίσης μεγαλύτερη προσοχή στην καλή διαβίωση των ζώων.

Οι μεγαλύτερες προσδοκίες όσον αφορά την αντιμετώπιση **των πολυποίκιλων κοινωνικοοικονομικών αναγκών των αγροτικών περιοχών συνεπάγονται μεγάλη**

εξάρτηση από το LEADER και την ανάπτυξη **έξυπνων χωριών** για τη μείωση των αναπτυξιακών ανισοτήτων. Η συμπληρωματικότητα με άλλα ενωσιακά και εθνικά ταμεία, καθώς και με τη νομοθεσία, θα είναι καίριας σημασίας για την περαιτέρω αντιμετώπιση των εν λόγω αναγκών ([27]).

Το αποτέλεσμα των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από το **επίπεδο συμμετοχής της αγροτικής κοινότητας**. Απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή για να διασφαλιστεί ο υψηλός βαθμός χρήσης βιώσιμων εθελοντικών γεωργικών πρακτικών (δηλαδή οικολογικά προγράμματα και παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης), ιδίως επειδή η διασφάλιση επαρκών επιπέδων στήριξης αποτελεί πρόκληση λόγω της πληθωριστικής πίεσης και του αυξανόμενου κόστους ευκαιρίας. Είναι επίσης απαραίτητη η ανταλλαγή **γνώσεων και καινοτομίας**.

Η συνολική πρόοδος προς την επίτευξη των στόχων της ΚΓΠ και, εν τέλει, **προς την επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας, εξαρτάται επίσης από κανόνες και/ή χρηματοδοτική στήριξη εκτός του πεδίου εφαρμογής των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ**, καθώς και από άλλους εξωτερικούς παράγοντες, όπως η εξέλιξη των αγορών και οι προτιμήσεις των καταναλωτών.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη για τη διασφάλιση της ομαλής εφαρμογής των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ, τη διατήρηση της συνολικής φιλοδοξίας των σχεδίων και την εξεύρεση κατάλληλων λύσεων ώστε να καταστεί δυνατή η πρόοδος προς την επίτευξη των στόχων.

Προκειμένου να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ κατά τη διάρκεια της υλοποίησης, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στα εξής: ενίσχυση των δεξιοτήτων, της κατάρτισης και της συμβουλευτικής ικανότητας σε όλα τα επίπεδα· προώθηση της ανταλλαγής ορθών πρακτικών για την καλύτερη καθοδήγηση των κρατών μελών και των ενδιαφερόμενων μερών· μείωση του διοικητικού φόρτου συγκεκριμένων παρεμβάσεων· και παρακολούθηση της υλοποίησης και των αποτελεσμάτων (καθώς και προσαρμογή των σχεδίων όπου απαιτείται).

([27]) Η έκθεση της Επιτροπής του 2024 σχετικά με το μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ θα περιλαμβάνει προβληματισμούς σχετικά με τον τρόπο ενίσχυσης της στήριξης των αγροτικών περιοχών.